

Ruotsin valtioneuvoston kanslia

Vastaus Pohjoismaiden neuvoston kirjalliseen kysymykseen E 13/2024 rajaesteitä koskevasta ennaltaehkäisevästä työstä

Puheenjohtajamaana Ruotsi on ottanut vastaan Pohjoismaiden neuvoston kirjallisen kysymyksen E 13/2024 rajaesteitä koskevasta ennaltaehkäisevästä työstä.

Integroitumisen edistäminen sekä rajaesteiden ennaltaehkäiseminen ja poistaminen ovat keskeisiä tekijöitä, jotta voimme saavuttaa yhteisen visiomme Pohjolasta maailman kestävämpänä ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä. Me yhteistyöministerit tunnemme suurta vastuuta tässä asiassa ja näemme tarpeen tiivistää työtämme niin Pohjoismaiden ministerineuvostossa kuin kansallisellakin tasolla. Rajaesteneuvostolla on tärkeä rooli tässä työssä, mutta kuten Pohjoismaiden neuvosto huomauttaa, se ei poista kansallista vastuuta.

Integroitunut, rajaesteetön Pohjola kuuluu Ruotsin puheenjohtajakauden tärkeimpiin painopistealueisiin, ja työn vauhdittaminen on kaikkien yhteistyöministerien tavoitteena. He myös toivovat selkeämpää yhteyttä kansallisen työn ja rajaesteneuvostossa tehtävän työn välillä. Yhteistyöministerien toimeksiantona on tämän vuoksi tekeillä strategiaselvitys, joka käsittelee liikkuvuus- ja rajaestetyötä vuodesta 2025 eteenpäin. Se ei koske pelkästään rajaesteneuvostoa, vaan koko Pohjoismaiden ministerineuvostoa, kansallisen tason työtä ja muita ulkopuolisia toimijoita. Selvityksessä analysoidaan työtä ja esitetään suosituksia siitä, miten työtä voidaan vahvistaa ja jäsentää tulevaisuudessa.

Koska selvityksen esittelyä joudutaan vielä odottamaan, haluamme vastata Pohjoismaiden neuvoston kysymyksiin seuraavasti:

Pohjoismaiden hallitusten ja niiden alaisten viranomaisten priorisoinnit rajaestetyössä eivät tavallisesti eroa työskentelystä muiden poliittisten kysymysten parissa. Painavammat päätökset tehdään tavallisesti perusteellisen valmistelun jälkeen, johon osallistuu eri sidosryhmiä, ja toisinaan toteutetaan virallinen lausuntomenettely. Rajaesteiden osalta käydään esimerkiksi usein vuoropuhelua rajaesteneuvostossa istuvan kansallisen edustajan, neuvontapalveluiden, alueellisten ja paikallisten päättäjien sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Valtioneuvostojen kanslioissa ei myöskään ole rutiineja, joiden kautta säännöllisesti ilmoitettaisiin, että *ei* ole aikeita ryhtyä toimiin. Toimintatapa riippuu asiayhteydestä.

Etenkin pandemian jälkeen Pohjoismaiden eri viranomaiset ovat nykyään hyvin tietoisia Pohjoismaiden integraation edistämisestä ja haluavat toimia sen eteen. Entistä paremmin tietoisia ollaan varsinkin siitä, että tarvitaan toimia, jotka edistävät Pohjoismaiden välistä liikkuvuutta ja että tulee välttää sitä, että tätä mahdollisuutta hyödyntävät kohtaavat ongelmia. Tämä koskee myös viranomaisia, jotka tekevät usein tiivistä yhteistyötä muissa Pohjoismaissa toimivien saman alan viranomaisten kanssa. Ei ole kuitenkaan olemassa kaikkien viranomaisten yleistä velvollisuutta raportoida ongelmista hallitukselle, muun muassa sen takia, että tietyt ongelmat voidaan ratkaista käytännön viranomaisyhteistyön avulla etenkin raja-alueilla.

Useimmissa Pohjoismaissa ei ole mitään varsinaisesti rajaestetyötä tekevää yleistä tahoja. Kukin ministeriö vastaa oman alansa kysymyksistä, ja hallitusten priorisoinnit määrittellään samalla tavalla kuin muissa poliittisissa kysymyksissä. Tässä yhteydessä on toki syytä mainita, kuten Haldenissa vuonna 2022 allekirjoitetusta ministerijulkilausumasta käy ilmi, että yhteistyöministerieillä on erityisvastuu tuoda esiin pohjoismaista näkökulmaa sekä maiden välillä että omissa hallituksissamme. Kansallisissa ministeriöissä on lisäksi virkamiehiä, jotka avustavat yhteistyöministereitä tässä työssä.

Työtä rajaesteiden ennaltaehkäisemiseksi ja poistamiseksi tehdään myös kahdenvälisesti – yhteistyöministerien lisäksi myös muut asianomaiset ministerit pitävät usein tiiviisti yhteyttä, ja kahdenvälisistä tapaamisista on paljon hyötyä.

Henkilöt, jotka kokevat kohdanneensa rajaesteiden, voivat joko kääntyä suoraan päätöksen tehneen viranomaisen tai elimen, raja-alueiden

neuvontapalveluiden tai Info Pohjolan puoleen tai ilmoittaa rajaesteestä sähköisen ”Raportoi rajaongelmastasi” -työkalun avulla.

Pohjoismaiden hallituksilla ja parlamenteilla on kansalliset menetelmät uusien lakiehdotuksien tarkastamiseksi. Joissakin maissa rajaesteiden ennaltaehkäiseminen on yksi kriteeri tällaisessa tarkistuksessa.

Pohjoismaiden välistä yhteistyötä EU-direktiivien yhdenmukaiseksi toteuttamiseksi tavoitteena estää uusien rajaesteiden muodostumista on tehty pitkään monilla eri tasoilla pääkaupungeissa ja paikan päällä Brysselissä. Vahvistetusta yhteistyöstä voidaan kuitenkin saada lisäarvoa – sekä varhaisen vaiheen vaikuttamistyössä että toimeenpantaessa EU-tasolla päätettyä lainsäädäntöä, joka liittyy Pohjoismaiden kannalta keskeisiin asioihin, muun muassa selkeästi rajat ylittäviin näkökohtiin soveltuvien osin. Lisäksi Pohjoismaiden ministerineuvostojen eri kokoonpanoissa tehdään perusteellista työtä kullakin sektorilla.

Mikäli pohjoismaisista yleissopimuksista on eri tulkintoja, kysymyksiä voidaan käsitellä useilla foorumeilla, esimerkiksi eri ministerineuvostoissa ja niiden alaisissa virkamieskomiteoissa tai kyseisiin yleissopimuksiin liittyvien prosessien kautta.

Pohjoismaisten yhteistyöministerien toiveena on myös, että strategiaselvityksestä saadaan suosituksia ja hyviä esimerkkejä siitä, miten työtä kansallisella tasolla ja Pohjoismaiden ministerineuvostossa voidaan sekä vahvistaa että yhdistää tiiviimmin toisiinsa.

Pohjoismaiden hallitusten puolesta

Jessika Roswall

Ruotsin EU-ministeri ja pohjoismaisten asioiden vastuuministeri